

Memetic Engineering and Public Acceptance

Jeremy J. Whitlock

Atomic Energy of Canada Ltd.¹
whitlockj@aecl.ca

Current popular perception of nuclear power is characterized as a meme. Recognition of this condition leads to insight regarding the most useful approaches to changing current perceptions. Some current approaches considered to be counter-productive are examined, particularly in the communication of risks regarding low-level radiation exposure.

ที่ตั้งประเด็นหรือหัวข้อที่ชวนให้อ่านแบบงงๆ ก็เพราะคำว่า memetic นั้น ไม่มีคำแปลในพจนานุกรม คำว่า "meme" เป็นคำเฉพาะที่กำหนดขึ้น (terminology) โดย Oxford zoologist ที่ชื่อว่า Richard Dawkin ในหนังสือของเขาที่ชื่อ the Selfish Gene ,1976) ว่า "...เป็นหน่วยพื้นฐานของความคิดที่มีส่วนขับเคลื่อน (drives) วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม (cultural evolution) ทำหน้าที่คล้ายคลึงกับ gene ที่ขับเคลื่อนวิวัฒนาการทางด้านชีววิทยา (Dawkins.1976)"

Jeremy J Whitlock เขียนบทความนี้ประกอบการนำเสนอในที่ประชุม international youth nuclear congress 2000 ซึ่งจัดขึ้นที่เมือง Bratislava ระหว่าง 9-14 เมษายน 2000 และเป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการนำเสนองานประชุมประจำปีของ the Canadian Nuclear Society ที่จัดขึ้นที่กรุงโทรอนโต ในปี 2002 Whitlock เป็นนักวิชาการของ Atomic Energy of Canada Ltd

ประเด็นที่ Whitlock นำเสนอคือ การรับรู้ของคนทั่วไปในปัจจุบันเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์เป็นไปตามการทำงานของหน่วยพื้นฐานของความคิด (meme) การพิจารณาในแง่มุมอย่างนี้ จะช่วยให้มองเห็นเงื่อนไขที่จะทำให้ใช้เป็นช่องทางในการปรับเปลี่ยนเรื่องการรับรู้ ที่บางคนเสนอให้ตอบโต้หักล้างการรับรู้ที่เป็นเรื่องด้านลบของพลังงานนิวเคลียร์ในปัจจุบัน ด้วยวิธีต่างๆ เช่น บางคนเสนอให้มีการทดสอบ บางคนเสนอให้มีสื่อสารในเรื่องของการป้องกันความเสี่ยงของรังสีระดับต่ำให้เป็นที่แพร่หลายอย่างเป็นทางการ

The Nuclear Meme

เป็นที่รับรู้กันดีว่า การไม่ยอมรับพลังงานนิวเคลียร์ของสาธารณะโดยทั่วไป นั้น อยู่บนพื้นฐานของการตอบสนองที่ไม่ใช่ระบบวิคิดเชิงเหตุผล (irrational response) เป็นความกังวลในความเสี่ยงแบบจินตนาการ ซึ่ง Whitlock ได้อธิบายเรื่องนี้โดยใช้คำว่า Dread Syndrome – เป็นส่วนที่ลึกลงไปและเป็นเสมือนการทำงาน

ภายในของอวัยวะในร่างกายที่มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งเร้าในขั้นแรกของการสัมผัส- เป็นอิสระต่อการกระตุ้นจากภายนอก / เป็นการตอบโต้จากส่วนที่ได้จิตสำนึก (subconscious) ซึ่งไม่เหมือนกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีโดยทั่วไป

ปัญหาการรับรู้ที่มีต่อพลังงานนิวเคลียร์ ที่เริ่มต้นและมีวิวัฒนาการจากการรับอย่างแพร่หลายในเรื่องของความเสี่ยง ที่ทุกคนต่างเข้าไปยังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับฮิโรชิมาและนางาซากิ เป็นจุดเริ่มต้นอธิบายเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ว่า จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงอย่างไม่เคยมีมาก่อน จะทำให้มีคนเสียชีวิต เป็นอันตรายต่อพันธุ์กรรม (breed) เป็นความรุนแรงแบบไม่สามารถที่จะมีระบบเตือนภัยได้ทัน พร้อมกันนั้นสงครามเย็น ก็ได้ต่อยอดเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าที่กำกับโดยฝ่ายพลเรือน ชนิดนี้ ให้สาธารณชนเกิดความกลัว รังเกียจ และขยะแขยง

กำแพงที่ขวางกั้นการเข้าถึงการรับรู้สาระของพลังงานนิวเคลียร์ยังคงทำให้สาธารณชนเกิดความกลัว การควบคุมไม่สามารถทำได้โดยประสบการณ์พื้นฐานทั่วไป และวาทกรรมสาธารณะต่างๆ ทำให้เกิดภาวะหยุดชะงักและมีความเคลงใจซึ่งกันและกัน พูดได้ว่าตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา พลังงานนิวเคลียร์ ถูกสร้างขึ้นด้วยองค์ประกอบครึ่งหนึ่งเป็น Dread Syndrome (เป็นเรื่องที่นอกเหนือความคิดเชิงเหตุผล) จนพัฒนาเป็นสัญชาตญาณของความไม่เชื่อใจ (mistrust) และขยายตัวแพร่หลายด้วยความรวดเร็ว แม้จะมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นและผลกระทบต่อสุขภาพต่างๆ น้อยกว่าอุตสาหกรรมแขนงอื่นก็ตาม

ความลุ่มลึกและปฏิกิริยาการตอบโต้ทันทีแบบอัตโนมัติ เป็นไปเองโดยไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งกระตุ้นภายนอก เป็นรหัสของใยทางสังคมวัฒนธรรมที่พัฒนาไปเป็นพฤติกรรมโดยทั่วไป ดังนั้น คำว่า นิวเคลียร์ รังสี และพลูโตเนียม จึงมีปฏิกิริยาทางสังคมที่ตอบรับโดยทันที พอๆกับคำว่า ลัทธินาซี การไม่เชื่อพระเจ้า เซ็กซ์ คริสมาสต์ และโรคมะเร็ง ทัศนคติเชิงลบที่มีต่อ “นิวเคลียร์” เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการสะท้อนกลับไปที่กลับมาของเสียงก้องในจินตนาการ (Magnetic Resonance Imaging)

การรับรู้ในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ จึงดำเนินไปตามสภาพของการทำงานของหน่วยพื้นฐานของความคิด (meme) ที่มี การติดเชื่อ ผลิตซ้ำ (แบบมีคำตอบตายตัว) ผันแปรไปตามสภาพเงื่อนไข และมีนัยสำคัญที่สะท้อนถึงวิวัฒนาการของสังคมวัฒนธรรม การทำงานของหน่วยพื้นฐานของความคิด(meme) นี้ จะทำหน้าที่จัดวางโปรแกรมโดยตัวเองในการสื่อสารผ่านหนังสือ ภาพยนตร์ ทีวีโชว์ มีเดียรีพอร์ต เพลง ภาพเขียน และการพูดคุยโดยทั่วไป การทำหน้าที่เป็นหน่วยพื้นฐานของความคิด(meme) นั้น จะทำหน้าที่ด้วยความเข้มแข็งและผลิตซ้ำ

แบบรวดเร็ว จะแสดงออกโดยความรู้สึก หรือเพิ่มเติมความต้องการเบื้องต้น สัญชาติญาณและความโน้มเอียง (bias) เป็นการจัดการได้โดยตนเองและขยายตัวแบบยกกำลัง จนกระทั่งนำไปสู่การแพร่หลายอย่างกว้างขวาง

การทำงานของหน่วยพื้นฐานของความคิดแบบ meme นี้ จะขยายตัวอย่างรวดเร็ว แบบไม่สิ้นสุด ไม่ใช่ขยาย พันธุ์แบบอนาล็อก (analog) โดยจุดเริ่มต้นที่เกิดขึ้นโดยใครก็ได้คนใดคนหนึ่ง มี 2 นัยที่เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับ เรื่องนี้ คือ (1) ใครคนใดคนหนึ่งสามารถที่จะเป็นผู้สร้างและได้รับผลจากวิวัฒนาการของสังคมตลอดเวลา (2) วิวัฒนาการที่กีดกันต่อการทำงานของ meme คือ สภาวะที่เกิดขึ้นแบบทันทีทันใดและการคงที่

เรื่องของหน่วยพื้นฐานของความคิดหรือ meme นี้ นักวิชาการชาวแคนาดา Dr.W.B.Lewis ได้นำไปอธิบาย เพิ่มเติมว่า นิวเคลียร์เป็นเรื่องโรคความรู้สึกที่อ่อนไหวต่อความกลัว หรือ nuclear-phobic sentiments โดยที่ Lewis เสนอว่า หน่วยพื้นฐานของความคิดหรือ meme ของพวก pro-nuclear นั้น มีน้อยกว่าพวก anti-nuclear และ Lewis เป็นคนที่น่าเอาเรื่องวิธีวิเคราะห์แบบนี้ไปพิจารณาการรับรู้ของฝ่าย anti-nuclear

สรุปความจากบทความของ Jeremy J Whitlock เรื่อง *Memetic Engineering and Public Acceptance*,2000

โดย

สุนทร คุณชัยมัง

บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด

หมายเหตุ

1. สนใจในเรื่องของปัญหาการรับรู้ในประเด็นความเสี่ยง ดูตัวอย่างได้จากงานของ Darby,S., *Radiation Risk* ,British Medical Journal,vol.319,October,1999 ,Sims,G., *The Anti-Nuclear Game*, University of Ottawa Press,1990 , Morone,J.G.,and Woodhouse,E,J.,*The Demise of Nuclear Technology? Lessons for Democratic Control of Technology*, Yale University Press,1989
2. สนใจเรื่อง meme หาอ่านบทความของ Dawkin,R., *The Selfish Gene* Oxford University Press ,1976
3. สนใจเรื่อง *Magnetic Resonance Imaging* หาอ่านได้จากบทความของ Meaney,T.F, ในวารสาร Radiology ,vol.150,no 1,January 1984